

Ed.

49. Tillaga til þingsályktunar

um skyldusparnað.

Flm.: Bjarni Snæbjörnsson.

Efri deild Alþingis ályktar að skora á ríkisstjórnina að athuga möguleikana á löggjöf um almennan skyldusparnað og leggja árangur þeirrar athugunar fyrir næsta Alþingi.

Greinargerð.

Fjárhagur þjóðarinnar stendur nú með miklum blóma. Atvinnufyrirtækin eru nú rekin á sæmilega tryggum fjárhagslegum grundvelli. Flestir landsmanna hafa að miklu eða öllu leyti komizt úr skuldabaslinu, sem þeir voru í. Fjöldi verkamanna, bænda og sjómanna hefur líka, sem betur fer, lagt fé það, er þeim hefur áskotnast fram yfir nauðpurftir sínar, á vöxtu í hönkum eða sparisjóðum. Þeir eygja nú fyrst t. d. þann langþráða möguleika að geta reist hús yfir sig og fjölskyldu sína, en þeim hrýs hugur við að leggja út í það nú, eins og allt verðlag er hátt. En kvíðinn um verðleysi peninganna er að læsa sig um þessa menn og lama sparnaðarviðleitni þeirra, því að hógum okkar er svo komið, að fjöldi manna er að verða sannfærður um, að verðgildi ísl. krónunnar verði nær ekkert, er fram líða stundir. Það sé því um að gera að lifa hátt á meðan kaupmáttur hennar er nokkur, kaupa þarft sem óþarft, heilsubætandi sem heilsuspillandi. Eftirspurnin á öllu er þegar orðin meiri en framboðið, og ekkert er spurt um, hvað varan kostar, ef hún bara fæst. Þetta er aðalorsök dýrtíðarinnar, og þetta batnar ekki, þótt fast verðlag sé sett á innlendar afurðir, stríðsgróði skattlagður og verkakaup fastákveðið, eins og lagt er til í frumvörpum þeim, er legið hafa fyrir þinginu, svo lengi sem hægt er að selja vörurnar með stríðsgróða og vinnan í landinu er jafnmikil og hún er nú.

Aðalráðið til bóta í þessu efni er að taka mikið af peningunum úr umferð, knýja menn til að spara við sig.

Tvær leiðir mætti fara í þessu efni, og gætu þær líka sem bezt farið saman. Í fyrsta lagi að skylda alla eftir efnum og ástæðum til að leggja fé vaxtalaust í banka eða sparisjóði, þar til stríði væri lokið; þá fyrst mættu þeir ráðstafa því og þá yrðu líka greiddir vextir af því. Og í öðru lagi að skylda menn, líka eftir efnum og ástæðum, til að kaupa ríkisskuldabréf, sem væru vaxtalaus og óheimilt að selja eða veðsetja á meðan stríðið stendur; enda væri ríkissjóði óheimilt að nota þetta fé, að óbreyttum aðstæðum, nema til að greiða með erlendar skuldir sínar. Þessar tekjur manna, sem þannig væri ráðstafað, mætti svo undanþiggja skatti (sbr. lög frá síðasta þingi um varasjóð útgerðarfyrirtækja).

Með þessu fyrirkomulagi ynnist þrennt. Í fyrsta lagi mundi draga úr dýrtíðinni, þegar kaupgetan væri minnkuð. Í öðru lagi þyrftu bankar og sparisjóðir ekki að ganga á varasjóði sína til að greiða með vexti af innlendum innstæðum, meðan útlán eru lítil, heldur aukið þá og ef til vill lækkað útlánsvexti strax eða síðar, þegar landsmönnum kæmi betur. Í þriðja lagi myndaði ríkið sér þarna álitlegan sjóð, sem það gæti gripið til, þegar mögru kýrnar kæmu, erfiðleikar atvinnuveganna og þar af leiðandi atvinnuleysi og örbirgð. Úr þessum sjóði gæti ríkið líka veitt aðþrengdum sveitar- og bæjarfélögum lán, þegar móti færi að blása. Auk þessara þriggja kosta mundi þessi tilhögun líka stuðla að því, að síður yrði flótti frá framleiðslunni í sveitunum heldur en nú er.

Sú stefna er ofarlega hjá mörgum, að fénu eigi að ná úr umferð með stórauðnum sköttum, en því er til að svara, að menn eru almennt svo gerðir, að þeir munu frekar sætta sig við að láta svo um munar af mörkum á þennan hátt, sem nefndur hefur verið, heldur en með skattaálögum, og það því fremur sem þeir álíta, að það fé, sem innheimt er með skatti, yrði strax að eyðslueyri hjá þingi og stjórn um leið og það væri innheimt. Væri þetta fé aftur á móti lán, sem ríkissjóði væri veitt í því sérstaka augnamiði, að hægt væri að grípa til þess, þegar vandræðin steðjuðu að, og ríkissjóður ætti í framtíðinni að standa skil á, þá mundu þeir líta svo á, að heilbrigðari sjónarmið væru gildandi hjá valdhöfunum um eyðslu fjárins.

Ýmsar ófriðarþjóðanna hafa komið á skyldusparnaði hjá sér, og allar eru þær hvattar til sparnaðar af forsvarsmönnum þeirra, — sparnaðar, sem aðallega og nær eingöngu er notaður í því skyni, að hægt sé að búa til sem flest eyðileggingartæki til að tortíma með mannlífum og verðmætum, sem þjóðirnar hafa byggt upp með hugviti sínu, smekk og líkamlegu erfiði um aldir. Hversu kærara ætti okkur þá ekki að vera það, að leggja hlutfallslega jafnmikið til hliðar til að standa straum af erfiðleikunum og atvinnuleysinu, sem því miður kemur ábyggilega, þegar þessi útlendu herveldi, sem hér dvelja um stundar sakir, eru hætt að sækjast eftir vinnuafli okkar, farin héðan og hugsa um það eitt að koma fjárhag sínum í viðunandi horf og búa því á meðan sem mest að sínu?